

СЯЛЯНСКАЯ

НІВА

Адрэс Рэдакцыі і Адміністрацыі:
Вільня, Палацкая вул. 4. — (Wilno, ulica Polacka 4).
Рэдакцыя адчынена штодня ад 9 да
6 гадзін апрача свята.
Газета выходзіць раз у тыдзень.
Падпіска на адзін месяц 1 зл., на 3
мес.—2 зл., на 6 мес.—4 зл., на год—8 зл.
Перамена адрэсу 30 гр.

Цана абвестак:

на 1 старонцы 30 грошаў, на 2 і 3 —
25 грошаў і на 4 — 20 грошаў за ра-
док зробнага друку ў адной папосцы.
Жадаючыя іншых абвестак павінны
з'яўнуцца да Адміністрацыі.

ОРГАН БЕЛАРУСКАГА СЯЛЯНСКАГА САЮЗУ

Польская лявіца і народныя меншасці.

Пасля „перэвароту“ Пілсудскага польскія палітычныя лявіцовыя групы аб народных у Польшчы меншасцях загаварылі крыху іншай мовай, як гаварылі дагэтуль. Гэта іх мова не пазбаўлена цікавасці і дзеля гэтага вымагае, каб над ёй затрымацца бліжэй.

За змену палітыкі да народных меншасцяў высказаліся: ППС, „Вызваленне“, „Хлопскае Стронніцтва“ і „Клуб Працы“.

Тры першыя партыі ў гэтай справе апублікавалі наступную рэзалюцыю: „Польская дэмакратыя згодна са сваімі шчытнімі традыцыямі, прызнае права да незалежнасці Украінскага і Беларускага народаў. У граніцах-жа Рэчыпасапалітай Польскай падпісаных груп будучы старацца, каб упарадкаванне народных спраў наступіла пры помачы закону аб тэрытарыяльнай аўтаноміі для зямель Рэспублікі, на якіх у большасці жывуць Украінцы і Беларусы.“

Падпісаных групы, станоўча ганячы палітыку народнага ўдзёку, часта стасаваную дагэтулішнімі ўрадамі Рэчыпасапалітай пад уплывам нацыяналізму, адносна да спраў народных меншасцяў Польшчы за найшліпнейшае сваё заданне прызнаюць:

а) Поўную і радыкальную змену тасаванай дагэтуль палітыкі адміністрацыйнай і школьнай.

б) Увядзенне ў жыццё ў ва-ўсей поўні загадаў Канстытуцыі, гварантуючых права народных меншасцяў у Польшчы...

Клуб Працы так-жа ў справе народных меншасцяў прыняў і апублікаваў пастанову, дужа збліжаную да пастановы трох груп успомненых, толькі менш ясную і выразна значаючую пажаданне спалучыць палітычныя імкненні Беларусаў і Украінцаў з польскай дзяржаўнасцяй і здзейсненне ідэалу незалежнасці Беларусі і Украіны ў федэрацыі з Польшчай.

Пазнаёміўшыся са зместам успомненых пастановаў польскай дэмакратыі адносна да народных меншасцяў, мусімо бліжэй прыгледзіцца да іх вартасці рэальнай.

Кожны голас, прызнаючы нашы прыродныя, але пагвалчаныя, правы, бязумоўна мае пэўнае значэнне. Праўда, значэнне галасу, а ня чыну, заўсёды ёсць толькі маральнае, але ўсё-ж ёсць значэннем. Таксама і тут. Сіла беларускага адраджэння набрала столькі вагі, што з ёй лічыцца тая польская лявіца, якая ўчора на нас на'т і ўвагу не з'яўлялася. І гэта для нас мае маральнае значэнне. А якая-ж канкрэтная вартасць пастановаў польскай лявіцы? Ці сапраўды яна хоча частку таго, што абяцала, правядзе ў жыццё? Пракаваць тут ня думаем, аднак ня думаем так-жа і лішне ружовыя снуць сабе надзеі. Пэўна-ж, хаб хоць частка абяцанага была споўнена, трэба было-б толькі пешыцца. Але ёсць многае, што аб іншым гавора.

Прадусім у Польшчы пасля Пілсудскага выступлення нічога не змянілася. Наступілі толькі нікаторыя змены асоб і то толькі ў самай Варшаве. Рэшта ўсё па стараму. Дык якіх-бы слоў не гаварыў і сам Пілсудскі і яго прыяцелі і польская дэмакратыя, — нічога не паможа. Словы так і астануцца славамі, бо іх ніхто ня споўніць.

Узноў-жа гэнцыя пастановы, гавораць толькі аб народных меншасцях славянскіх: беларускай і ўкраінскай, а не ўспамінаючы аб народнасці літоўскай, нямецкай і жыдоўскай, робяць уражэнне ня шчырых і напісаных толькі для часовага ўспакоевання славянскіх меншасцяў, для пасварэння іх з іншымі меншасцямі і ўрэшце для заграічнага эфекту.

Дык помнячы аб усім гэтым беларусы, ня ўбачыўшы канкрэтных пладоў з польскіх абяцанняў, ня могуць ім паверыць.

ты і зямельных рэформ абстаўлена вышэй успомнянымі асобамі тымчасова.

Налі будзе сазваны Сойм.

Сазыву Сойму трэба спадзявацца на 22 гэтага месяца.

На парадку дня першага паседжання праўдападобна нойдуцца ўрадовыя праекты Канстытуцыі, справа бюджэту на найбліжэйшы квартал і прапазыцыя левых аб роспуску Сойму.

166.

«Дзеньнік Віленскі» аб'яўляе цікавую статыстыку аб звальненнях са службы ў апошніх часах генэралаў, палкоўнікаў і падпалкоўнікаў у польскай арміі. Звольнена 166 чалавек. На ніжэйшых становішчах быццам выдалена ў тры разы больш.

«Маральнае адраджэнне займае што-раз шырэйшыя кругі» — канчае злосна эндэцкі орган.

Асаднікам не павязло.

Польскія асаднікі насланы на беларускія і ўкраінскія землі, як вядома, не здаваліюцца сваёй місіяй пашырэння польшчыны спакойнымі спосабамі. Яны яшчэ арганізуюць баёўкі, калі трэба сарваць дзе пасольскі мітынг.

Вось 6-га чэрвеня ў Злочэве захацелася асаднікам разгнаць мітынг пасла Брыля, на які сабралася шмат украінцаў. Гэтым разам асаднікі за напад на спакойна слухаючых сялян заплацілі дарага, бо адзін з іх па прозьвішчу Сыматана аказаўся пабіты да паўсьмерці, а шмат іншых пакалечаны нажамі і каменнямі.

Крывавыя забурэнні ў Астроўцы.

У Астравецкім металургічным заводзе (Келецкага ваяв.) дайшло да спрэчкі між рабочымі і адміністрацыйнай фабрыкі. Рабочыя дамагаліся падвышкі платы і выдалення аднаго з дырэктараў.

На skutак адмовы дырэкцыі споўніць гэты дамаганні, 10 г. м. рабочыя сілай вывалі дырэктара з фабрыкі.

Калі паліцыя арыштавала больш дзейных работнікаў, працаўнікі фабрыкі арганізавалі паход да якога далучылася шмат іншай публікі і дамагаліся прад пастэрункам выдачы арыштаваных.

Пачалася страляніна з абодвух бакоў, ў выніку якой забіта 4-х рабочых і 1-го паліцыянта. Ранена больш дзесятка чалавек з абодвух старон.

3 заграіцы.

Чычэрын запрашае Лейд Джоржа.

Паводле вестак з «Газеты Пораннэй» Чычэрын афіцыйна запрасіў Лейд Джоржа адведаць Расею.

Візіта гэта мае, праўдападобна, адбыцца ў працягу ліпеня перад выездам Чычэрына ў Заходнюю Эўропу.

Англіскія паслы аб СРСР.

Некалькі тыдняў таму выехала ў Саюз Радавых Рэспублік чатырох паслоў англійскага парламанту, кансерватыстаў, з мэтай пазнаёміцца з цяперашнім жыццём у СРСР. Вярнуўшыся ў Лёндан парламентарысты аб'явілі ў прэсе такія высновы з свайго агляду:

1) Радавы ўрад ёсць моцны, а яго фінансавая палітыка мае трывалыя асновы.
2) Эвалюцыя краю ідзе ў добрым кірунку.

3) Расея з'яўляецца неабмежанным полем дзейнасці для брытійскіх капіталаў. Урад англійскі павінен пачаць новыя перагаворы з СРСР, каб падпісаць карысны дагавор для обоіх дзяржаў.

Далей, англійскія паслы называюць рады вылад ня дыктатурай пралетарыяту, а дыктатурай, якую пралетарыяту накінулі. «Вэст-мінстэр Газэт» пішучы аб гэтым, дабаўляе адсябе, што пара пасыняць з паразуменнем

3 Польшчы.

Склад новага ўраду Бартэля.

Пастанавленнем 8-га чэрвеня Прэзідэнт пазначыў праф. Бартэля старшынёй Рады Міністраў і міністрам чыгункі, а на яго прапазыцыю: Каз. Млодзяноўскага — міністрам унутраных спраў, марш. Пілсудскага — міністрам ваенным, інж. Чэслава Клярнэра — міністрам скарбу, праф. В. Макоўскага — міністрам справядлівасці, інж. Э. Квяткоўскага — міністрам промыслу і гандлю, праф. В. Бронеўскага — міністрам публічных работ.

Кіраўніцтва міністэрствам заграічных спраў даручана Аўг. Залескаму, міністэрства асветы — праф. І. Мікулоўскаму, міністэрства земляробства і дзяржаўнай маемасці, а так-жа міністэрства зямельных рэформ — Я. Рачынскаму.

Трэба зазначыць, што міністэрства асве-

з СРСР, каб іншыя гандлёвыя канкурэнты Англіі, як Нямеччына ды Злучаныя Штаты, ня выперадзілі яе.

Новы Прэзідэнт Літвы.

Літоўскі Сойм 8 чэрвеня выбраў на прэзідэнта Рэспублікі вядомага літоўскага дзеяча д-ра Грыніуса, які на выбарах атрымаў 50 галасоў, у гэтым 22 галасы людюдаў, 15 сацыял-дэмакратаў і 13 нацыяна. меншасцяў.

Новенскі Універсітэт.

6-га чэрвеня на становішча рэктара Ковенскага Універсітэту выбраны праф. Міхал Біржышка, прарэктарам—праф. Міх. Рэмэр.

Літоўска-Радавы гандаль.

На нарадзе літоўскай дэлегацыі ў Маскве выснілася, што радавы ўрад гатоў даць літоўскім фірмам заказаў на суму 10 мільёнаў літаў. Дагэтуль літоўскія фірмы атрымалі заказаў агулам на 830 тыс. літаў.

Праект гандлёвага дагавору з СРСР літоўскім міністрам фінансаў ужо аканчальна прыгатаваны.

Ліга Народаў.

У Лізе Народаў пануе пракананьне, што некалі ўваход Польшчы ў Раду Лігі можна лічыць пэўным.

Дагэтуль для Польшчы, а таксама для Гішпаніі і Бразыліі, здабыць сталы мандат было немагчыма, дзеля рашучага спраціву з боку некаторых сяброў Рады Лігі.

Я. Пачопка.

Аб мінеральных (папеловых) гноях.

Кожнаму хлебаробу добра вядома, што аднымі плугамі ды бараной, як-бы мы там не стараліся, неяк дабіцца таго, каб навет самы багаты грунт з году ў год даваў адналькава багаты ўраджай. Прычыны гэтаму ёсць шмат, але галаўнейшай з іх трэба лічыць адну: абядненьне самага грунту тымі мінеральнымі часціцамі, якія патрэбны расьлінам для іх жыцця, без каторых расьліны ня можаць жыць і даваць багаты прыплод; а абядненьне грунту залежыць воль ад чаго.

Бадай з кожнай гаспадаркі ў нас што год збываецца на старану шмат прадуктаў, як нп: збожжа, сена, салома, лён, малако, мяса, а таксама і скаціна, выгадаваная на пошары атрымліваным з поля. Разам з гэтымі прадуктамі вывозіцца з гаспадаркі шмат тых мінеральных (папеловых) вяршчэств, каторых гэтыя прадукты вычарпалі з грунту і якія так неабходна

патрэбны для жыцця кожнай расьліны. Выдаўшы з сябе разам з сабраным ураджаем гэтыя мінеральныя вяршчэствы, грунт не атрымываець іх ужо назад, а дзеля гэтага мусіць з кожным годам становіцца ўсё бяднейшым. А раз бяднеець грунт, то зразумела і паменшаюцца ўраджай.

Кожная расьліна, як дазнана навукай, вымагаець для свайго жыцця прысутнасці ў грунце трох рэчаў: фосфаровай кіслаты, азоту і паташу; яны складаюць асноўны і галоўны корм расьліны і іх заўсёды ў грунце бываець менш чым іншых мінеральных часціц, патрэбных для жыцця расьліны.

Узбагачаньне абяднёмага грунту дасягаецца ўгноиваньнем яго. З гнаёў, якія найбольш і найлепей павялічваюць багацьце грунту, на першым месцы трэба паставіць хляўны гной, які маець у сабе ўвесь патрэбны для расьліны корм. Але дзякуючы таму, што, як мы казалі раней, часць прадуктаў, атрыманых з поля, вывозіцца на старану, то сабраны ў гаспадарцы гною на можаць хваціць каб поўнасьцю ўзбагаціць грунт, а асабліва яшчэ на адвеку зьнішчаных сялянскіх палатках. Купля хляўнога гною на старане ў нас бываець немагчыма і за грошы, апроча хіба тых мейсцовасяў, дзе блізка горад, мястэчка або стаіць коннае войска. А дзеля гэтага, каб не дапусьціць грунту да поўнага абядненьня, кожны землеўладальнік, калі толькі ён хочаць атрымываць з свайго поля вялікі ўраджай, павінен купляць мінеральныя (папеловыя), штучныя гнаі, агульна вядомыя ў нас пад назовам «попелу».

Гэтыя гнаі ў параўнаньні з хляўным гноем, які маець у сабе ўсе патрэбныя для расьліны жыўнны, маюць зазвычай толькі які-небудзь адзін з іх. У залежнасьці ад таго, які кармавы зьвязак для расьліны маець у сабе гной (азот, фосфар ці паташ) мінеральныя гнаі дзеляцца на азотныя, фосфаровыя і паташавыя. З гэтага бачым, што мінеральныя гнаі ня ёсць такім поўным гноем, як напр. хляўны, які адразу абагачаець грунт усімі спажывнымі часткамі. Уносячы папеловы гной мы абагачаем грунт толькі адным якім-небудзь кармавым зьвязкам: фосфарам, паташам ці азотам. Дзеля гэтага, каб мець пажаданую карысьць ад папеловага гною, гаспадар павінен раней падумаць: які з папелу для яго грунту і для данай расьліны будзець болей адпаведны?

Часта можна чуць нараканьні сялян на тое, што попел не памог, або што «попел да нашай зямлі ня ўходзіць». Паспробываўшы пасеяць раз і не атрымаўшы пажаданага павялічэньня ўраджаю, сяляне часта «закаіваюцца» купляць другі раз попел. З гэтага можна была-б падумаць, што нашы грунты яшчэ так

багаты, што непатрэбуюць узбагачэньня, або што таго хляўнога гною, які селянін вывозіць што год на поля зусім даволі, каб папоўніць пладароднасьць грунту. Але падумаўшы гэта, мы зрабілі-б дужа грубую абмылку. З пэўнаўнасьцю можна сказаць, што ніколі ў сялянскай гаспадарцы не зьбярэцца столькі хляўнога гною, каб яго было даволі, навет для лепшага грунту. Дазнана, што на адну дзесяціну патрэбна 2500 пудоў (на пуду на кожны сажань) хляўнога гною, і гэта будзе ня толькі зашмат, але толькі сярэдне. А столькі гною ў нас не кладуць навет і на гарод. Хляўны гной (сьвежы) хоць і лічыцца поўным гноем, але ўсё-такі найбольш сеюцца зернавыя расьліны, якія шмат вымагаюць фосфару і можна смела сказаць, што фосфарам бедны ўсё нашы грунты, апроча хіба гліністых і за кожны пуд фосфару, дадзены ім у пастаці суперфасфату, тамасоўкі, будуць вельмі ўдзячны. Калі дзе ад мінеральнага гною і не казалася заметнай падвышка ўраджаю, то віной гэтаму трэба лічыць малое знаёмства сялян з «попеламі», з іх хімічным складам, фізычнымі свойствамі і спосабамі іх ужываньня.

Найбольшае пашырэньне ў нас маюць фосфарныя мінеральныя гнаі, гнаі, якія маюць у сваім складзе фосфарную кіслату. Фосфар зьяўляецца неабходным кормам для кожнай расьліны. Вялікі шмат фосфару расьліны вычэрпваюць з грунту і складаюць яго ў зерні і наагул у пладах. Чым болей ёсць у зямлі фосфару, тым збожа даець большы ўмалот на зерне; тады як ад азоту атрымываецца заўсёды найбольшы ўраджай лісьця і саломы. Прысутнасць ў грунце ў патрэбнай колькасці азоту і фосфару забясьпечываець гаспадару багаты ўраджай саломы і зярном і пры гэтым раней.

Да мінеральных гнаёў, маючых фосфар належыць: касьцяная мука, фасфарыт, суперфасфат і тамасоўка. Першая—*касьцяная* мука—дабываецца з касьцей, а апошняя з асобных дзікіх камянёў, якія спатыкаюцца на полі і ў нас. Каб знаходзячы ў касьцях ці ў каменных фосфар быў даступны для карыстаньня расьлінамі, іх раней абрабляюць на фабрыцы.

Косьці для атрымання з іх гною, перш добра выварываюцца, каб выцягнуць з іх увесь жыр, а тады яшчэ раз выварываецца з іх клей, а пасля гэтага мякка перамалываецца і прадаюцца як гной; чым мягчэй будуць перамелены косьці, тым яна будзе лепей. Такая касьцяная мука маець у сваім складзе да 20—25% фосфару.

Фасфарытная мука робіцца простым размолам на асобных мельніцах камянёў (фасфарытаў), якія ў сваім складзе маюць фосфар.

Філ. Канд. Я. Станкевіч.

КНІГАПІСЬ.

Крывіч, месачнік літэратуры, культуры і грамадзкага жыцця пад рэдакцыяй В. Ластоўскага. № 10 за ліпень—сьнежань 1925 г. Коўня. 124 баковы, у 16°.

(Працяг).

В. Л.: *Прычыны зьяўленьня крывічскай мовы ў XVIII ст.* Аўтар лічыць, што «Прычыны гэтага былі многія, але галоўныя з іх — памылковы пагляд тагачаснага грамадзянства на «старарускую» мову, якая ў істотце ніколі не існавала, або існавала толькі ў выабражэньні кніжнікаў XV і XVI ст., якія думалі, што мова царкоўных кніг, прынесеная разам з хрысьціянствам з Баўгарыі, была першапачатна адзінай супольнай мовай для ўсіх плямён усходняга славянства». В. Л. відаць замест «праўскага» кажа «стараруская». «Праўскае» мовы бязумоўна ніколі ня было і далей у гэтым месцы аўтара стацьці крыху няясна. Як даваля поўшай філэлёгіі асобныя народы славянскія, у тэй лічбе і Беларусы (ці нават званьня Крывічы), безпасярэдне вылучыліся з праславянскае сям'і і не стварылі ніколі групу—усходняй, заходняй і паўднёвай. Тэрміны «усходняе», «заходняе» славянства і г. д. ўжываюцца напару пры гутарцы (аб супольных асаблівасцях з практычных мэтай, каб не вымяняць кожнага народу пасобку. У гэтым прыпадку Баўгараў, Сэрбаў і Славенцаў не залічаюць да ўсходніх Славянаў. Аўтар відаць мае на думцы, што праславянныя Славяне лічылі сваю «святую» царкоўна-славянскую

стара-баўгарскую, а не «праўскаю» мову за матку іхніх асобных моваў. Гэтая абмылка была зусім прыроднай, на гэнай мове былі напісаныя найстаршыя і прытым сьвятыя кнігі славянскія, з ёй першай, як літэратурнай, пазнаёмліліся і нашыя прэдкі. Прыраўнуўшы, што з пачатку філэлёгіі лічылі стара-індыцкаю мову, за матку ўсіх індоеўрапейскіх моваў, а потым аказалася, што яна ня толькі ня матка, але навет малодшая сястра (старшнімі сёстрамі ё грэцкая і лацінская мовы).

Далей аўтар добра ўказае, што сфанатызаваньня з прычыны пераследаваньня прэдкі нашыя ў XVII стагоддзі пачалі глядзець на стара-славянскую (стара-баўгарскую) мову як на чыстаю хформу праслаўяў. Зварот да царкоўна-славянскай мовы ў тагачаснай літэратуры прывёў упадак тагачаснае літэратурнае беларускае мовы. В. Л. дае прыклады беларускай літэратурнай мовы XVII стагоддзя і той-жа тэкст «папраўлены» (запраўды запаваны) перакладам на царкоўна-славянскую мову.

Што «паправа царкоўных кніг адбывалася ня толькі ў Масковіі, але і ў нас» гэта праўда з тэй розьніцай, што ў Масковіі папраўлялі змест, а ў нас мову. Але каб у нас заступалі ў кнігах царкоўную мову крывіцкаю (беларускаю) баўгарскай мовай маскоўскай рэдакцыі, паверыць цяжка. Гэта магло толькі быць у частках Беларусі, прылучаных да Масковіі. Ня можна згадацца з аўтарам, што «ў тых часы так ясных нам сягоньня паняццяў аб нацыі не існавала». Паймо (паняцце) нацыі старое як самая гісторыя, толькі ня ў кожнаю пару гісторыі аднолькава цанілася ў нацыі тое, што мы цэнім цяпер. Ці-ж старыя Рымля-

не, Фінікіяне, Жыды, Грэкі, Індусы, Эгіпцяне ня былі сьведомы свае нацыянальнасьці?

Я. Станкевіч: Пачатнае о—е ў славянскіх мовах разглядае стацьця Ільінінскага.

Папашчанін: Пагост (успаміны з нядаўняй мінуўшчыны) апісуе жыццё свае ваколіцы за свайго дзяцінства. Цікаўна дзеля беларускае этнографіі.

Ю. Верашчанка: *Слоўнік стара-крывіцкае мовы.* Тут пададзена каля сотні словаў з старога беларускае літэратуры. Некаторыя з іх вельмі цікавыя. Паведамляю, што слова «правіці» ў значэньні «праўдаці» ўжываецца і цяпер у Сакольскім павеце.

Як заўсёды вельмі цікаўныя «Запіскі». Зацемлю, што школа пры Сьвята-Троіцкім манастыры ў Вільні дарма названа «грэка-лацінна-руская», бо ўсё-ж гэта былі школы *беларускія*.

У «Кніжніцы і крытыцы» ё рацэнзіі некалькі кніжаў:

а) І. П. Фурмана: «Крамшчына». Рэцэнзэнт Власт робіць увагі аб назовах розных хваробаваных тканінаў і добра папраўляе некаторыя словы (трэба казаць «алейная хвароба», а не «масьляная хвароба»). Даўна, што гэтая кніжка вышла ў лічбе 75 экз. (семдзесят пяці). А нам усё здаецца, што беларуская культура мае магчымасьць развою ў Радавай Беларусі. Ці-ж гэта абмыла?

б) Праф. У. Пічэта: *Гісторыя Беларусі.* Гэтаю кніжку Ю. В.—ка востра, але заслужана аганіў. Рэцэнзэнт справядліва адцямлюе (адзначае), што «Гісторыя праф. Пічэты гэта—апавяданьне аб мінуўшчыне крывіцкага (беларускага) народу, расказанае ў сьціслым зьвязку з гісторыяй Кіева і Масквы ў духу «общерусскости». Да ацэны гістарычных падзей аўтар падыходзіць не са старані ін-

3 ПЕСНЯЎ ПРАПЕТАРА.

(Язэпу Нарцызаву).

Ня мёд жыццё бяз хлеба,
Але бяспечна жыць:
Зямля цябе і неба
Ня здраціць, не ўквяліць!
Ідзеш — красуець поле,
Шуміць прыемна гай —
Каму жыццё і воля,
А ты далей шыбай.

Адна табе дарога
На той і гэты свет.
Чыйго занадта многа,
Твайго нічога нет!

Ідуць наўстрэч дарогай
Паны і мужыкі;
Усе з нейкаю трывогай
Глядзяць назад, ў бакі.

А мне чаго баяцца
Бяз хлеба і граша!
Усё маё багацце
Кіёк вась ды душа.

Зямля мяне і неба
Ня здраціць, не ўквяліць.
Ня мёд жыццё бяз хлеба,
Але бяспечна жыць!

Я. Башкір.

† ГАННА МАЛОЙЛА

У ноч з 25 на 26 траўня гэтага году ў вёсцы Круты-Бераг, Нясвіскага павету памёрла ад сухотаў быўшая вучыцелька Клецкай Беларускай Гімназіі грамадзянка **Малойла**.

Дачка селяніна, Ганна Малойла з вялікім трудом і перашкодамі дабілася сярэдняй асветы ў часы сусветнай вайны і заманілася адраджэнскім рухам свайго народу, з усім пылам маладой дзяўчыны аддаючыся на служэнне яму.

У 1921 годзе яна слухае беларускія вучыцельскія курсы ў Вільні; у 1922 годзе ўжо працуе, як вучыцелька, у захаваўшайся нека ў вёсцы Заполье Нясвіскага павету пачаткавай беларускай школе.

У 1922—23 годзе Ганна Малойла, таксама як вучыцелька, працуе ўжо ў малодшых класах Нясвіскай Беларускай Гімназіі.

Калі беларуская гімназія на 1923—24 год не атрымала канцэсіі, вучыцелька Ганна Малойла аддалася працы ў роднай вёсцы. Групавае заняткі з дзяццямі, з вясковай моладзёў, арганізацыя беларускіх вечарын, пашырэнне сьведомасці сярод людзямі, былі яе святым абавязкам перад Бацькаўшчынай.

За гэтаю працаю яна так папсавала ў вачох улады сваю палітычную апінію, што кожны яе крок сачылі некалькі пар вачэй шпікой—ды рабіліся вобшыкі.

Урэшце арышт хвораю ў часе павальнай аблавы на сьведомых беларусаў, арганізаваны наваградзкім ваяводам ў пачатку красавіка ў 1925 годзе, даканаў маладую працаўніцу. Звольненая праз тыдзень з вастрогу вучыцелька Ганна ўжо не вярнулася на працу ў гімназію.

Памёр малы чалавек, ня ўсім вядомы! Але страта панесена вялікая!

Ня многа яшчэ гэтакіх шчырых і бескарных дзяцей мае наша Бацькаўшчына, якую была для яе вучыцелька Ганна. Яна гарэла агнём шчырага і моцнага каханьня да яе. Адаючы ўсю сябе на працу для Бацькаўшчыны, яна для сябе нічога не жадала. І пала ахвяраю гэтага каханьня, як палі і другія равей за яе, лепшыя дзеці Беларусі!

На хаўтуры яе шмат зышлося людзёў і з суседніх вёсак, каб аддаць апошні доўг нябожчыцы, а ўгаданыя ёю дзеткі і моладзь прынясьлі на яе магілу вянок з жывых кветчак!

Памёрла вучыцелька, але дух яе жыве ў яе-ж гадунох!

Браты Беларусы!

Хто можа, ахвяруйце **кніжак**, хоць ў якіх мовах на нашу Бібліятэку Ім. Фр. Скавыны ў Барадзенічах Браслаўскага пав.

Кніжкі можна пакідаць у **Кнігарні Станкевіча, Вострабрамскай вул. 2.**

Сяляне Барадзеніцкія.

ХРОНІКА.

— **Справа кс. Гадлеўскага.** 12 чэрвеня ў Віленскім Апэляц. Судзе разглядалася ў II-ой інстанцыі вядомая палітычная справа беларускага патрыёта, выдатнага дзеяча і змагага за лепшую долю беларускіх сялян—кс. В. Гадлеўскага. Абвінавачаны гэтым разам у часе разгляду справы знаходзіўся на залі сярод публікі. Суд выслушаўшы прамову пракурора і абаронцы адваката пасла Сьмяроўскага з Варшавы, пастанавіў прысуд Акружнага Суда, які засудзіў калісь кс. Гадлеўскага на 2 гады крэпасці, зацвердзіць. Да часу прамовы пракурора і адваката даверы на залю суда былі зачынены. Абвінавачаны праслухаў прысуд бяз сьледу якога-коледы адэнэрзаваньня і вясёла гутарачы з прыяцелямі аставіў залю суда. Справа гэта, як мы чулі, будзе яшчэ разглядацца Найвышэйшым Судом у Варшаве.

— **Суд над рэдактарам Шылам.** 11 чэрвеня ў Віленскім Акружным Судзе разглядалася справа рэдактара „Голасу Беларуса“ — Мікалая Шылы. Абвінавачаны ён з артыкулаў паводле якіх быццам „прызываў да бунтаўніцкіх учынкаў насильніцтва і да адарваньня Заходняй Беларусі ад Польшчы“.

Рэдактар Шыла засуджаны на 1 год цяжкага вастрогу і пазбаўленьня грамадзянскіх правоў.

— **Перамена назову.** Назоў: „Беларуская Цэнтральная Школьная Рада“ Т-ва Белар. Школы ў Вільні, згодна з новым нядаўна зацверджаным статутам, пераменаны на „Галоўную Управу“ Т-ва Беларускай Школы ў Вільні.

— **Вучнёўскае прадстаўленьне.** 13-га чэрвеня ў Віленскай Беларускай Гімназіі адбылося прадстаўленьне аладжанае вучнямі 5-ай класу. Пастаўлены драматычны абразок у 2-х дзеях Ф. Аляхновіча п.н. „Дзядзька Якуб“. Выступаў гімназіяльны хор, пасля чаго танцавала моладзь да гадзіны 2-ой ночы.

— **Курсы для вучыцалёў.** Па ініцыятыве Т-ва Беларускай Школы ў Радашковічах і з дазволу Віленскага Куратара, пры Беларускай Гімназіі ў Радашковічах у пачатку ліпеня адчыняюцца курсы для вучыцалёў беларускіх школ. На курсах будзе полівістыка (курс пачатковы і канцовы па праграме Мін. Асветы) і беларусазнаўства. Курсантам будзе прадастаўлены інтэрнат, з кухняй (стол павінны мець свой). За курс плата 25 ал. Бяднейшыя могуць быць звольнены ад платы. Прымаюцца толькі мнучыя званьне вучыцеля пачаткавай школы. Кандыдатаў просяць поштай запісацца на курсы да 25 чэрвеня. Адрэс: Радашковічы, станцыя Олехновічы. Аб дні пачатку лекцыяў на курсах будзе абвестка.

— **Канфіскацыя.** Па загаду адміністрацыйных уладаў канфіскавала паліцыя № 16 „Беларускай Справы“.

— **„Маланка“.** Пасля нявялікага перарыву выйшаў узноў № 11 гумарыстычнай беларускай часопісі п. н. „Маланка“.

У працягу лета „Маланка“ мае выхадзіць 1 раз у месяц.

— **Выпускныя экзамены ў Літоўскай Гімназіі.** Гэтымі днямі ў Віленскай Літоўскай Гімназіі ім. Вітаўта Вялікага адбыліся матуральныя экзамены. Кончыла Гімназію і атрымала пасьведчаньне 6 матурыстаў.

Гэткіх каменняў многа ёсьць у Смаленскай губ.; спатыкаюцца яны даволі густа і ў Заходняй Беларусі. Чым мякчэй фасфарытная мука, тым яна лепей. Наагул трэба сказаць, што фасфарытная мука як гной лічыцца для расьлінаў надта цяжкім, з гэтай прычыны, што фосфар у ёй надта няскора распушчаецца ў вадзе, а дзеля гэтага яна можа быць хутка скарыстаны расьлінамі. Фасфарытную муку як гной можна ўжываць толькі на кіслых, балотных, падзолістых і крэпка пясчаных грунтах, на якіх другія фасфаравыя гнаі ня ўжываюцца. Высяваць фасфарытную муку трэба за доўгім часам перад пасевам збожжа і пры гэтым трэба заўважыць, што пад яры хлеб яе ніколі няварта сыпаць, а калі сыпаць, то трэба з вясені і запахаць бараной, дзеля таго, што расьліны яе ня змогуць выкарыстаць. Высеваецца фасфарытавай мукі ад 25 да 40 пудоў на дзесяціну; трываецца яна ў грунце гады чатыры.

(Далей будзе).

Ніколі ня зьніштажай сваёй роднай газэты. Прачытаўшы дай яе суседу.

тарэсаў крывіскага (беларускага) народу, а са старану надуманай і нямаючай падстаў у мінулыя тэорыі аб „адзінай Русі“. Але ня можна згадзіцца з рэцэнзэнтам, што прыход Варагаў-Русаў са Скандынавіі аднолькава шкодны як пазьнейшы паход Батія. Сам па сабе прыход Русаў ня надта або і зусім ня шкодны; іншая рэч, што шкодным з гледзішча беларускага ё заваяваньні „рускага“ (кіеўскага) княства, а яшчэ пазьней маскоўскага. Дзеля гэтага Ю. В.—ка добра адцемлюе: „Трохсотлетня абарона полацкіх Крывічоў, гэта—наш геройскі пэрыёд... Постаць князя Усяслава Полацкага, геройскага змагага за незалежнасьць, у нашай гісторыі павінна займаць такое-ж самае месца, як у гісторыі Русі—постаць Аляксандра Неўскага“.

Рэцэнзэнт зацемлюе, што „Агульна-руская на ўсходняй славяншчыне была толькі дынастыя і царква, а паасобныя землі становілі аддзеленыя палітычныя і нацыянальныя камплексы, са сваімі асобнымі цэнтрамі, інтарэсамі, народнай мовай, звычаямі і абыходамі,—і гэтае пляменнае дзяленьне зламала, па доўгім змаганьню, сіла і адзінства дынастыі Русаў. Не ўзяўшы ўсяго гэтага пад увагу, аўтар ня мог высьвіць ні генэзы літоўскай дзяржаўнасьці, ні месца ў гэтай дзяржаўнасьці Крывіскага народу,—і яму прыйшлося здаволіцца збітымі і нічога ня вартымі паўтарэньнямі з Карамзіна і Лявайскага“.

Я бачу асноўнаю абымлу прафэсара Пічэты ў тым, што ён паставіў сваю гісторыю Беларусі на абымільнай фантастычнай гіпотэзе Шахматавай аб мяшаным паходжаньню беларускага народу. Хоць сам Пічэта нам гэтага ня кажа, але з усяго відаць, што гэта так. Узяўшы гэтаю гіпотэзу за аснову, Пічэта мусіць думаць гэтак: толькі ў 13

стагодзьдэў плямёны, што ўвайшлі ў Беларускі Народ складаюць адно гаспадарства, значыцца толькі з гэтага часу пачала вытварацца беларуская народнасьць. А дзеля таго, што народнасьць борада ня вытвараецца, дык значыцца Беларускі Народ утварыўся ажно ў XV або на пачатку XVI стагодзьдэў.

Не адна абымла, але проста віна Пічэты ў тым, што ён, прыняўшы гіпотэзу Шахматаву, ня прыняў пад увагу яго, Карскага і шмат іншых навуковых працаў, што ў трынаццатым стагодзьдэў ўжо ўсе асаблівасьці беларускае мовы былі. *)

Каб ён гэты факт пад увагу прыняў, дык мусіў-бы адкінуць гіпотэзу Шахматаву.

Нічога ня можна было-б мець проці Пічэты, каб ён як гісторык, зусім ня прыняў пад увагу языковых дасьледзінаў, а апераваў толькі гісторычнымі фактамі. Гэтак прыклад зрабіў другі гісторык Доўнар-Запольскі і прышоў да вываду, што плямёны, населяючыя Беларусь, былі спрадвеку свае, ня розьніліся паміж сабою моваю *), бо калі-б моваю розьніліся **), дык гэная розьніца асталя-ся-б і дагэтуль, бо ў Літоўска-Беларускім гаспадарстве ня было жадае цэнтралізацыі. ***)

Ю. В.—ка дарма вініць Пічэту, што той не гамоніць аб крывіскай каленізацыі на поўначы

*) Ранейшых за 13 стагодзьдэў асаблівасьцяў беларускае мовы ў дакумэнтах няма, бо дакумэнт (памяткі) ранейшыя ня знойдзены; але бесумоўна асаблівасьці, характарыстычныя беларускаю моваю, як асобнаю, былі за доўга да 13 стагодзьдэў.

*) Я-бы тачней сказаў гэтак блізу што ня розьніліся паміж сабою моваю.

**) Я-бы сказаў: калі-б моваю балей розьніліся.

***) Глянь працу „Історія Литовско-Русского государства“ у кнізе „Верхнее Приднепровье и Беларусь“.

(В. Ноўгарад), усходзе (Масква), бо гэткай каленізацыі запраўды ня было.

Выказуючы тутакі і сваю думку аб гісторыі Беларусі праф. Пічэты, мушу зацеміць, што яна запраўды няўдалая. Гэткая гісторыя, паміж іншым, трэба высьвіць і шмат якія няўдачы ў беларускім руху, бо на падобнай падмураўцы не паставіш нацыянальнага адраджэньня.

У апошняй рэцэнзы „Гісторыя Беларусі ў XIX і ў пачатку XX стагодзьдэў“ праф. І. Іманоўскага рэцэнзэнт В. Л. несправядліва вінаваціць аўтара за ўжываньне „жаргонных слоў“, як „вунія“ замест „унія“, бо перад націсьненнем у (як і перад націсьненнем о) на пачатку лова, або ў сярэдзіне перад у па галосным гук у беларускай мове засьвёлі мусіць быць а напару (ў некаторых словах) г. В. Л. дадае „ідучы гэтым шляхам, трэба хіба пісаць „алекстрыка“, „ляндар“, „цяцялісты“. Але, трэба гэтак і пісаць „ляндар“ (а не рандар), бо тутакі маем беларускую асаблівасьць распадабленьня (дысыміляцыя) р, як і ў словах „калідор“ (а не карыдор), „муляр“, (а не мурар) побач з „мур“, „мураваці“ і шмат іншых. Што-ж датычыць „алекстрыка“ і „цяцялісты“ дык на іх закону жаднага няма, яны перакручаны, але-ж ніхто іх і ня ўжывае. З гэтага відаць, што трэба папраўляць мову аўтараву асьцярожна, бо ад папраўкаў неасьцярожных робіцца яшчэ горшая блятаніна.

(Далей будзе).

Такім чынам лік студэнтаў Літоўцаў у Віленскім Універсітэце значна павялічыцца.

Калі-ж нашы гімназіі дачакаюць свабоднага паступлення на польскія ўніверсітэты?

— **Байкот Віленскага Універсітэту.** Адзін з віленскіх уласнікаў складу парфумных тавараў п. Вубе пісьмом у рэдакцыю газ. „Кур'ер Віл.“ заявіў, што дзверы яго складу для студэнтаў Віленскага Універсітэту на далей будучы зачынены, г. зн. што ніякай матэрыяльнай помачы Універсітэт і студэнцкія арганізацыі больш ад п. Вубе не атрымаюць.

Прычынай гэтай характэрнай заявы быў ганебны напад студэнтаў (з катэгорыі панскіх сыноў) на рабочую маніфэстацыю ў Вільні 1-га мая г. г. Як ведама, ні ўніверсітэцкае начальства (сэнат), ні само студэнцтва польскае на гэты дзень не зарганізавала. Тое самае можна сказаць і аб польскай прэсе. Няма дзіва, што абурэнне чэснага чалавека павінна было выліцца ў нейкай форме. Трэба толькі жалець, што п. Вубе не тэруе чым патрабнейшым ад парфум напр. хлебам ці цукрам.

Можа-б тады, пры большым ліку паноў Вубаў, прагаладаўшыя студэнты заместа біць галодных і безработных маніфэстантаў, самі-бы да іх прылучыліся.

— **1300 безработных бяз хлеба.** Галоўны Урад Фонду Безработцы ад 1-га ліпеня г. г. мае спыніць выплату дапамог безработным. У адной Вільні, такім парадкам, астанеца без кавалка хлеба 1300 душ.

— **Дапамогі безработным.** У працягу прошлага тыдня Акружны Урад Фонду Безработцы выплаціў безработным 3585 зл. дапамогі паводле ўстава і 8588 зл. як дапамогі аднаразовыя. Карыстае з гэтых сум 1334 безработных.

— **Курс на грошы.** У Варшаве афіцыйны курс на 18.VI. лічыўся 10 зл. 00 гр. за далар. Рублі золатам—5,40, сярэбром—3,30.

На чорнай гелдзе ў Вільні 18 чэрвеня плацілі за далар 10 зл. 20 гр.

КУЛЬТУРНАЯ ПРАЦА НА ВЁСЦЫ.

(Вёска Дунайчыцы, Нясьвежскага павету).

(Працяг).

Работа нашых гартнікаў не прапала на марна, а пашла ўперад. Добра зарганізавалі Пажарную Каманду, адабылі патрэбныя дзеля пажарнікаў рэчы, за грошы ад вечарына, якія пачалі гуляць надта часта, зрабілі павозку пад помпу, дзеве бочкі, адабылі болей крукоў і сакераў, драбінкаў ды шмат іншых прыладаў. Купілі ўсім пажарнікам шапкі, якіх ёсць 58 асоб і цяпер ня сорам сказаць, што ёсць Пажарная Каманда. Але як я ўжо вышэй сказаў, што гулялі вечарыны — так часта, што нават трудна прыпомніць усіх тых твораў, якія давалася мне ў роднай вёсцы і на роднай мове пачуць і пабачыць. Гулялі і драмы і камедыі і інш. спэціфныя абразкі, дзеля прыкладу прывяду, якія ўспомню: „Пільны свая хата“, „Па рэвізіі“, „Мікітаў лапаль“, „Пасланец“, „Зьбянтэжаны Саўка“, „На вёсцы“, „Птушка шчасця“, „Дзядзька Якуб“, „Карчма“ і шмат іншых.

Дык вось і цяпер на другі дзень Вялікадня, каб правясці святакі вясялей валадзілі нашы сяляне аматары ізноў вечарыну-спэтакль. На гэты раз згулялі камедыю Ф. Аляхновіча „Пан Міністар“ і былі прадэклямаваны Х. Шыбутам, адпаведныя да свята і да нашага жыцця, вершы Я. Купалы з зборніка „Шляхам жыцця“, як напр.: „Вялікадзень“, „Хрыстос Уваскрос“, „Наша вёска“.

Цяпер скажу надрабязней пра самае гуляньне пьескі „Пан Міністар“.

Роль Ф. Пупкіна гуляў Х. Шыбут, правёў надта ўмела і надта добра, роль М. Святляка згуляў Я. Корбут, надта да спадабу, яны-ж былі і галоўныя ініцыятары вечарыны. Наступныя ролі гулялі так: Кукіша—А. Адарыч, Скакуна—Я. Дзямідчык, Марту — О. Адарыч, Люб — З. Шалоха; правялі ролі надта добра, прысутныя былі задаволены і калі даведзіліся, што ў хуткім часе, бо на 6 траўня будзе другі спэтакль, дык прышлі на толькі самі, а запрасілі з сабою і ўсіх сваіх гасцей і іншых вёсак, бо ў гэты дзень якраз прыпадаў фэст у нашай вёсцы „Юр'я“, дык апрача таго шмат прыбыло маладзёжы з розных акаліччых вёсак спецыяльна на спэтакль — бо ўжо ўсе вёскі добра ведаюць, што калі пойдучы ў Дунайчыцы на спэтакль, дык не пашкадуецца. І ня глядзячы на дрэнную пагоду, прысутных было поўна, нават адчуваўся брак мясцоў, бяручы пад увагу, што ў нашым тэатры можа змясціцца каля 500 асоб. На гэты раз была згуляна драма К. Становіча „Янка Канцавы“ і камедыя Я. Купалы „Прымакі“. Гулялі надта добра і не магу ўстрымацца, каб ня выказаць тае радасці і тае прыемнасці, якую атрымаў, будучы на вечары, а дзеля праўдзівасці ўсяго вышэй сказанага, хачу выказаць падзяку аматарам сялянам, пазываючы кожнага па прозьвішчу і з паказаннем гулянае ролі.

Ролі былі разабраны вельмі ўдала і правялі ўсё на дзіва. Роль Янкі згуляў Х. Шыбут, маця-

ры—С. Чапля, Карусі—З. Шалоха, Язэпка—Г. Шыбут, Франука—Я. Касцюковіч, Язэпа—А. Адарыч, Юрася—Е. Адарыч, Бэркі—Я. Дзямідчык, Міхасіхі—М. Чапля, Разалькі—О. Адарыч. У II гім акце вясковаю моладзёжю на вечарыны былі наступныя асобы: Я. Шыбут, П. Шыбут, Н. Кірык, Н. Шыбут, К. Шыбут, Т. Шыбут, З. Шыбут. У „Прымаках“, ролі былі згуляны гэтакімі асобамі: М. Кутаса гуляў А. Адарыч, Паланею—О. Адарыч, Мацейку—Х. Шыбут, Т. Сінду—Я. Шыбут, Даміцэлю—М. Чапля, Кацярынку—З. Шалоха, Вурадніка—Я. Ганчарык, Соцкага—Я. Кірык, а ролі сялян і сялянскіх гулялі тыя самыя асобы, якія былі моладзёжю ў драмі „Янка Канцавы“, яны-ж выканалі і ўсе патрэбныя сцэны ў кожнай пьесцы.

Прысутныя былі вельмі задаволены і шчыра дзякавалі нашым аматарам сялянам. Увесь даход ад вечарыны паступіў на карысць нашай Пажарнай Каманды. Дык вось здавалася-б усё добра, што ўсе аразумелі і панялі і аданілі цяжкую працу нашых паважаных п. п. Я. Корбута і Х. Шыбута, але, як кажуць, сям'я не бяз вырадкі, так і тут, знайшоўся нейкі адшчапенец, якому не на руку ўся гэтая работа, бо хлопцы за апошні час пакінулі ўжо піць гарэлку, пакінулі біць адзін аднаму голавы, а пачалі прыглядацца да працы паважнае, бо было, як вышэй сказана, толькі двух, але цяпер, апрача пажарнікаў, якія надта прыхільна адносяцца да гэнае працы, на карысць агульную, мы маем ужо і 20 асобаў аматараў, дык сямейка ўжо, дзякаваць Богу, не маленькая, сілы нашы прыбываюць з кожным днём. Атрымоўліваем некалькі нумароў свая роднае і паважнае газеты „Сялянская Ніва“, бо яна зьяўляецца рулём нашага аргану Сялянскага Саюзу, які падзяляе нашу сялянскую ідэалогію і лад сыягам якога нам трэба гуртавацца.

Дык цяпер як ёсць наш Сял. Саюз, на чале якога стаіць пав. паслы Рагуля і Ярэмч—спазнаўшы нашу адсталасць і патрэбу арганізавання, мы павінны станавіцца пад сыягам нашага Беларускага Сялянскага Саюзу, бо ён адзіны бароніць нашы сялянскія інтарэсы і вядзе нас да лепшае будучыні. Памятайма, што ад нас саміх залежыць наш лёс і наша будучыня.

Селямін.

Пісьмы з вёскі.

Казённым святых і няшчырыя прамовы — мала каго цікавяць.

М-ка Жодзішкі, Вілейскага павету.

Таксама як і прошлыя гады, так і сёлета гмінная адміністрацыя і вучыцельства польскае ладзілі абход 3-га мая. Выйшаўшы з касцёла перайшлі праз мястэчка, але йшлі блізу толькі адны школьныя дзеці пад кіраўніцтвам сваіх вучыцеляў. Як толькі прыблізіліся да палацу (стары гмах паезуіцкі), увайшло больш людзей, бо мелася там быць прадстаўленне дзяцей школьных, дык гэтым зацікавіліся. Ну, а я зацікавіўся тым, што скажа прамойца, бо-ж без прамовы 3-ці май не абходзіцца, дык і я пайшоў. Вось выйшаў п. Г. з прамовай і што-ж ён сказаў? Мінаючы той, што казаў пра Канстытуцыю, я хачу ўспомніць, што датыча асабліва нас. Дык вот гаварыў ён, што, хоць каторы ўжо год абходзіцца свята 3-га мая, аднак народ да гэтага ня прылучаецца; кажуць, што па другіх краях, дзе ёсць людзасць не адналітая, так як і ў нас, аднак адносіцца ляляльна да дзяржавы, а я відажу тут мала сабраўшыхся, а і ў гэтых ня відаць патрыятызму; дамы ня ёсць прыбраныя ў коляры народныя і г. д. і хоць прамойца перш сказаў, што ў нас людзасць ёсць не адналітая, а сапраўдныя палякі і тыя, што ўважаюць сябе за палякоў знаходзяцца ў абсалютнай меншасці, аднак гаварыў так, якбы нявольні прысутныя, але і ўсе ў нас былі палякамі.

І як тут можна вымагаць ад нас беларусаў польскага патрыятызму? Як-жа можа беларус, каторы добра ведае хто ён, пяць: „польскі мы на руд, польскі люд, крулеўскі шчэп Пастовы“.

Можа прамойца і ня мог іначай гаварыць і прызнацца, што тутатка беларусы, аднак слухаць было гэтых слоў і сьмешна і праціўна, што ня так гаворыцца як ёсць, а як прыказана з гары.

А. Сталюк.

Пісьмы ў рэдакцыю.

Грамадзянін Рэдактар!

Не адмоўце ў „Сялянскай Ніве“ змясціць ніжэй падае:

„Бел. Справа“ (9.VI.1926. № 15) з прычыны стаціцы ў „Пішэглэндзе Віленскім“ (30.V.1926. № 10): „О рувне трактоване“, падпісанай псеўдонімам: „Былы прэфэкт і гімназ'юм Бялорускаго в Вільне“, між іншым піша, што беларускія буржуазныя групы, кіраваныя ксяндзамі, астатнім часам павялі атаку проціў беларускіх культурных устаноў і што прадусім гэтым займаецца „былы прэфэкт“, да ліку якіх чамусьці залічаны і я.

Вось-жа лічу сваім абавязкам сьцьвердзіць

1) Мне няведама, каб агулам сярод беларусаў была беларуская буржуазная група, кіраваная ксяндзамі і вядучая атаку проціў беларускіх культурных устаноў.

2) Мяне асабіста ніяк ня можна залічыць да „былых прэфэктў“, бо я зьяўляюся прэфэкт-там сучасным.

3) Як першае, так і другое дужа добра ведамае „Бел. Справа“. Дык і гэныя безпадстаўныя і нязгодныя з праўдай увагі, дужа добра сьведчаць аб пачуцьці „этыкі і праўды“ аўтара іх.

З пашанай Яс. А. Станкевіч.

Вільня, 15.VI. 1926.

Паважаны Пана Рэдактар!

Прашу ласкава змясціць у Вашай паважанай часопісі ніжэй пададзенае.

У віленскіх польскіх газетах „Слово“ і „Кур'ер Віленскі“ ад 13 гэтага месяца зьявілася заметка, у якой, між іншым, гаворыцца, бытам я меў якуюсь-то нараду з панам Паўлюкевічам. Аб гэтым я заяўляю, што з п. Паўлюкевічам я ня бачыўся і ніякіх нарад ня меў, а так-жа гутарыць аб беларускіх справах з гэтым панам ня збіраюся, бо ня лічу яго беларускім дзеячом і праводнікам якой-кольвечы беларускай думкі.

З глибокай пашанай да Вас

Яс. Мамонька.

Вільня, 14.VI.1926.

Наша пошта.

Грамадзяніну з Гайноўкі. Надрукаваць ня можам. Стацьця Ваша лішне расцягнута і заблутана так, што сэнс найсьці трудна. Радзім Вам больш чытаць, а калі пішыце, старайцеся рабіць гэта ясна, коротка і ня ўжывайце слоў, якія ніколі не існавалі і ня існуюць. За добрыя пажаданьні шчыра дзякуем.

Гр. С. Катю. Просьбу спаўняем. Блякету жадаемых Адміністрацыя ня высылае. Шліце грошы пераводам.

Гр. Ігнату Лабачу ў Амэрыцэ. Успомненні Вамі асобы адносяцца да нас прыхільна; Сялянінкі Саюз прымае ў сябры па атрыманыя заявы і ўнясенні грошаў. Падрабязна прычытаеце ў друкаваным нядаўна Статуте. Пішыце, калі ласка, аб жыцьці амэрыканскіх беларусаў.

Гр. Гарбочыку Пятру. Усе беларускія кніжкі і пісьменныя прылады знойдаце ў беларускіх кнігарнях у Вільні (напр. Завальная 7), праўныя кніжкі і блякеткі можна найсьці ў польскіх большых кнігарнях (Завадзкі, Стон. Науч. Польскаго і інш.), або ў кнігарні Сыркіна.

Гр. П. Субацею. Газэта Вам высылаецца бяз перарыву.

Гр. Ігнату Кукіянінску. Газету будзем высылаць.

Атрымана:

Ад: Чэбатара Васіля 8 зл., М. Зэнтака 6 зл., Грыцкевіча А. 5 зл., Канст. Юхневіча 3 зл., А. Мартаса 1 зл.

Ад: Я. Токця, Сямёна Паляка, Эл. Кашкевіча, Пятра Андрэйчука, Янкі Цупіка, Алякс. Пяткевіча, Я. Бацяна і Янкі Лешчэвіча — па 2 зл.

АБВЕСТКА.

Клецкая Беларуская Гімназія,

прыродна-матэматычнага тыпу, з прыгатаваўчай клясай, даводзіць да ведама беларускага грамадзянства, што прыёмныя экзамены ў гімназіі ў канцы гэтага школьнага году, адбудуцца ў наступныя тэрміны:

У I-ую клясу—21, 22 і 23 чэрвеня.

У II, III, IV, V, VI і VII клясы — 23, 24, 25 і 26 чэрвеня.

Заявы аб далучэньні дзяцей да экзаменаў, а роўна і аб залічэньні дзяцей малодшых узростаў у пыгатаваўчую клясу, падаюць іх бацькі, або апякуны. Да заявы трэба далучыць:

1. Мэтрыку аб нараджэньні вучня;
2. Пасьведчаньне доктара аб прышчэпе воспы;
3. Дакумант аб папярэдняй адукацыі
- і 4. Фотографічную картку.

Калі-ж кандыдату (кандыдатцы) мінула 14 гадоў, і ён алошыяе паўгодзе ні ў якой школе ня вучыўся, дык трэба яшчэ прадставіць пасьведчаньне маральнасьці, якое можа быць атрымана ад сьвяшчэніка ці ксяндза, гміннага ўраду, стараста або паліцыі.

Вучні старэйшых аддзелаў польскіх пачатковых школ прымаюцца ў адпаведныя малодшыя клясы гімназіі бяз экзаменаў: IV аддзел прыраўноўваецца да I ай клясы; скончыўшы аднак VII аддзелаў могуць быць прыняты бяз экзаменаў толькі ў IV клясу гімназіі.

Дырэкцыя.